

Meri Könönen

MIKSI NUORET TAMPERELAISET YRITTÄJÄT PÄÄTTÄVÄT YRITYSTOI- MINTANSA?

Tamperelaisten 4H-yrittäjien kokemuksia yrittämi-
sestä

Opinnäytetyö

Humanistisen alan ammattikorkeakoulututkinto

Yhteisöpedagogikoulutus

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Yhteisöpedagogi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Meri Könönen
Työn nimi	Miksi nuoret tamperelaiset yrittäjät päättävät yritystoimintansa? Tampereelaisten nuorten 4H-yrittäjien kokemuksia yrittämisestä
Toimeksiantaja	Tampereen 4H-yhdistys ry
Vuosi	2023
Sivut	33 sivua, liitteitä 2 sivua
Työn ohjaaja(t)	Sirpa Räikkönen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyössä tutkittiin Tampereen 4H:n ohjaajien ja nuorten näkökulmaa yrittämisestä ja syistä, miksi heidän yrityksensä lopettivat toimintansa. Kyseessä oli laadullinen tutkimus, joka toteutettiin teemahaastatteluilla. Haastatteluja järjestettiin kaksi erilaista, joista ensimmäisessä haastateltiin Tampereen 4H:n kahta ohjaajaa ja toisessa haastateltiin kolmea entistä 4H-yrittäjää. Haastattelut järjestettiin 2023 vuoden syksyllä.

Työn pohjana toimi nuorisobarometri, sekä nuorten ja ohjaajien näkökulma siihen, miksi 4H-yritykset tulevat päätökseen ja mitä muita kokemuksia nuorilla liittyy yrittämiseen. Näiden tukena toimii aiempi tutkimustieto nuorten koulu-uupumisesta sekä peloista ja odotuksista työelämää kohtaan.

Opinnäytetyössä selvisi, että nuoret kokivat jaksamisen ja ajanpuutteen suurimmaksi syyksi siihen, miksi yritys tulee päätökseen. Ohjaajat sen sijaan toivat esiin näkökulman, joka perustuu pärjäämiseen ja siihen, ettei 18 vuotta täyttäneellä nuorella ole varaa yrittää menettäessään tuet. Yrittäminen kuitenkin pääsääntöisesti koettiin positiivisena lisänä nuoren elämässä ja silloin, kun nuori pohtii työllistymistä koulujen jälkeen.

Toimeksiantaja hyötyi tutkimuksesta saadessaan arvokasta tietoa siitä, miten nuoret kokevat yrittämisen ja missä asioissa nuoret yrittäjät voisivat tarvita enemmän tukea. Aihe-aluetta ei ollut tutkittu aikaisemmin tästä näkökulmasta tai siitä, että miksi yritystoiminta päättyy ennenaikaisesti. Yritysten päättymisestä ei ollut juurikaan dataa, sillä nuoret eivät usein ilmoittaneet syitä yrityksen purkuun vaan se tapahtui kaikessa hiljaisuudessa.

Asiasanat: nuorten yrittäjäyys, koulu-uupumus, työhyvinvointi

Degree title	Bachelor of Humanities
Author (authors)	Meri Könönen
Thesis title	Why Do Young Entrepreneurs End Their Businesses in the City of Tampere? The experiences of the Young 4H Entrepreneurs in Entrepreneurship Commissioned by Tampere 4H Registered Association
Time	2023
Pages	33 pages, 2 page of appendices
Supervisor	Sirpa Räikkönen

ABSTRACT

The thesis examined the perspectives of Tampere 4H instructors and young people on entrepreneurship and the reasons why their companies closed. It was a qualitative study that was carried out with thematic interviews. Two different types of interviews were organized, in the first of which two instructors of Tampere 4H were interviewed and in the second three former 4H entrepreneurs were interviewed. The interviews were organized in the fall of 2023.

The basis of the work was the Youth Barometer from 2019, as well as the perspective of young people and counselors about 4H entrepreneurship and the experiences of why the company ends. These are supported by previous research data on young people's school burnout, as well as their fears and expectations towards working life.

According to the thesis, the youth thought that coping and lack of time were the main reasons why the company closed. The instructors, on the other hand, brought out a perspective based on getting by and that a young person who has turned 18 cannot afford to try when they lose support. However, trying to get a job on a regular basis was perceived as a positive addition to the young person's life, and especially at the point when the youth is thinking about employment after school.

The client benefited from the study by getting valuable information about how young people perceive entrepreneurship and in which matters a young entrepreneurs might need more support. The subject area had not been studied before from this point of view or why business activities end prematurely. There was not much data on the closing of companies, because young people often did not state the reasons for the company's dissolution, but it happened in complete silence.

Keywords: youth entrepreneurship, school burnout, well-being at work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA.....	7
2.1	Jaksaminen koulussa	7
2.2	Yritys päättyy	7
2.3	Trendinä yrittäminen	8
2.4	4H:n tausta	10
2.5	4H:lla yrittäminen	11
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
3.1	Haastateltavat.....	12
3.2	Tutkimuskysymykset.....	13
3.3	Tutkimuksen toteutus.....	13
3.4	Aineiston keruuprosessi.....	15
3.5	Aineisto ja analyysi	16
4	TULOKSET.....	16
4.1	Tampereen 4H:n ohjaajat	16
4.1.1	Taustatiedot	17
4.1.2	Nuoren yrittäjän tukeminen	18
4.1.3	Yrityksen päättäminen	20
4.2	Nuorten kokemukset.....	21
4.2.1	Taustatekijä	21
4.2.2	Tampereen 4H:n tarjoama tuki	22
4.2.3	Tulevaisuus 4H:n ja yrittämisen jälkeen.....	24
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	25
5.1	Tiivistelmä haastatteluista.....	25
5.2	Seuraukset	27
5.3	Jatkoksi lisää itsevarmuutta	28
	LÄHTEET.....	30

LIITTEET	33
Ohjaajien kysymykset.....	33
Nuorten kysymykset	34

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Tampereen 4H:n kanssa. Työssä keskitytään 4H-yritystoimintaan ja erityisesti siihen, miksi niin moni nuori keskeyttää yrityksensä ja mitä Tampereen 4H:lla voitaisiin tehdä, jotta yritys ei päättyisi ennen aikaisesti. Opinnäytetyössä haastatellaan nuoria yrittäjiä, jotka ovat elämänsä aikana pitäneet 4H-yritystä Tampereen seudulla ja ovat sen lähiaikoina päättäneet. Haastateltavia nuoria tuli mukaan kolme. Vaatimuksena oli lisäksi se, että nuori on täysi-ikäinen.

Lähden purkamaan ilmiötä nuorten väsymyksen kautta ja siitä, mitkä kaikki asiat tuntuvat tällä hetkellä nuorista raskaille. Onko koulu-uupumus lisääntynyt, mitkä asiat voisivat vaikuttaa ylimääräisen harrastuksen eli yrittämisen päättämiseen? Ilmiön tukena toimivat Tampereen 4H:n ohjaajien haastattelut, nuorisobarometri ja NY-nuorten tutkimustulokset siitä, kuinka yhä useampi nuori Suomessa kokee työllistymisen haastavana asiana.

Aluksi haastateltavana ovat Tampereen 4H:n kaksi ohjaajaa. Yrityskoordinaattori ja toiminnanjohtaja vastasivat laajasti moniin kysymyksiin niin 4H:n toiminnasta kuin itse yritysten päättämisen haasteista. Nousi ilmi, että nuoret voisivat kokea markkinoinnin hankalaksi ja itsensä mainostamisen jopa noloksi. Lisäksi aikaisempi koulu-uupumisen mahdollisuus vahvistui, sillä moni nuori päättää yrityksensä lukion toisella tai kolmannella kirjoitusten tai muun ajanpuutteen vuoksi.

Nuorista itsessään nousi ilmi tarve omalle ajalle, mutta myös pienimuotoinen väsymys. Selkeänä syynä myös nousi, ettei yrittäminen vain ole oma juttu, eivätkä usko, että siihen auttaisi mikään ylimääräinen tuki. Haastateltavien vähyden vuoksi on mahdotonta sanoa, mikä olisi suuremman volyymin mielihyvien välistä. Käytän lopuksi SWOT-analyysimenetelmää selvittääkseni, mitkä ovat suurimmat yhtäläisyydet nuorten ja ohjaajien vastauksissa ja millaisia yhteisiä toiveita heillä olisi jatkoa ajatellen.

2 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHTA

2.1 Jaksaminen koulussa

Tarkasteltaessa nuorten yrittäjien yritysten päättymistä on oleellista huomioida nuorten arkinen elämä yritysharrastuksen lisäksi. Valtion neuvoston (Kivijärvi 2022) teettämän nuorisobarometrin mukaan koronapandemian jälkeen on noussut ilmiö, jossa nuoret korostavat motivaation ja itsesäätelytaitojen merkitystä. Osalla nuorista, erityisesti hyvinvointiin liittyvillä osa-alueilla on merkittävää ongelmien kasautumista, pitkittymistä ja vaikeutumista, mikä on osaltaan ollut syynä lisääntyviin poissaoloihin. Barometrissa nousee ilmi myös lievää nousua mielenterveys ja opiskeluvaikeuksien suhteen (Kivijärvi 2022). Opiskeluvaikeudet ovat yleisiä nuorille, mutta vielä yleisempiä nuorille mielenterveys- haasteista kärsiville opiskelijoille (Korkeamäki ym. 2023). Näillä opiskelijoilla oli suora yhteys heikkeneviin arvosanoihin ja yleiseen motivaation puutokseen ja jopa opintojen keskeytykseen.

Jaksamiseen vaikuttaa osittain joidenkin nuorten tarve hakeutua kohti täydellisyyttä (Korkeamäki ym 2023). Ongelmia voi syntyä myös muusta pahasta olo, jonka taustatekijöinä voi esimerkiksi olla kiusaamisen pelko, oppimisvaikeudet tai joku muu ulkopuolinen syy (Mielenterveystalo 2022). Nämä nykyiset jaksamiseen liittyvät haasteet koulussa heijastelevat nuorten myöhempään työelämään. Erityisesti nuorilla aikuisilla esiintyy työssä tylsistymistä ja ahdistusoireilua verrattuna vanhempiin työntekijöihin (Hietanen 2023). Työterveyslaitoksen tutkimushankkeessa selvisi, että 24–35-vuotiaat nuoret raportoivat työahdistuksesta ja erityisesti nuoret naiset kärsivät enemmän työuupumuksesta verrattuna miehiin. Nuoret esimerkiksi myös sosiaalisesti vertailivat omaa pärjäämistään muihin. Kuitenkaan työn merkityksellisyydestä henkilökohtaisella tasolla ei ollut merkitystä. (Li ym. 2022.)

2.2 Yritys päättyy

Lähdin selvittämään nuorten yritystoiminnan päättymistä jaksamisen kautta. Nuorten jaksaminen on ollut keskustelun aiheena jonkin aikaan ja siitä yhä edelleen kirjoitetaan paljon internetartikkeleita, kolumneja ja blogikirjoituksia. Kuitenkin Tampereen 4H:ta ajatellen, koskettaa lukiolaisten uupuminen erityi-

sesti. Salmela-Aron (2023) kirjoittamassa artikkelissa nuortenlinkissä mainitaan, miten nuoret lisääntyvissä määrin ovat entistä väsyneempiä kuin aikaisemmin. Artikkelissa koulu-uupumus Salmela-Aro (2023) todetaan, että erityisesti nuoret naiset kokevat enemmän koulu-uupumista, ja osana syytä siihen on yleinen riittämättömyyden tunne. Artikkelissa mainitaan suuremmistakin seuraamuksista, kuten masennus ja syrjäytyminen, joista syrjäytymisen pelko erityisesti koskettaa myös yritystoimijoita. Erityisesti pojilla haasteena nousee välinpitämättömyys koulutöiden omaksumista kohtaan, mikä johtaa kielteisiin asenteisiin yhteiskuntaa sekä opintojen suhteen (Salmela-Aro 2023).

On tärkeää pohtia nuorten yrittämistä pintaa syvemmälle, kun selvitellään syitä, miksi jokin tuntuu raskaalle tai väsyttävälle työelämässä, on tärkeää huomioida nuoren elämä kokonaisuutena. Tampereen 4H:lla (2022) painotetaan, että yritystoiminta on nuoren harrastus, eikä työ. Kynnys yrityksen päättämiseen ei siis ole suuri. (Tampereen 4H 2022.) Suoraan nuorten jaksamista yrittäjinä ei ole juurikaan tutkittu, mutta tätä voidaan tarkastella nuorten työuupumisen ja koulu-uupumisen kautta.

Järvelän (2023) artikkelin mukaan 33 % peruskoulun ja toisen asteen oppilasta pelkää työelämän olevan liian raskasta tulevaisuudessa. Tämä selvitettiin kyselytutkimuksella vuonna 2023 Nuorten yrittäjäyys ja talous NYTin puolesta. Artikkelissa nuoret olivat vastanneet, että yli puolet kokivat työelämän kuormittavana ja kyselyyn vastanneista 44 % olivat huolissaan siitä, onko työ edes mieleistä. Nuoret selvästi siis pohtivat omaa työelämää ja pelko omasta pärjäämisestä on valtava. Järvelän (2023) artikkelissa käy ilmi, että kyselyyn vastaavista nuorista 37 % oli myös huolissaan siitä, ettei työelämässä kiinnitetä riittävästi huomiota jaksamiseen ja hyvinvointiin. Yhtä suoranaista syytä näille peloille ei kuitenkaan ole, vaikka muutamat teemat nousevatkin hieman ylitse muiden. Pärjäämisen pelkoa tuottavat esimerkiksi se, viekö työelämä liikaa aikaa pois ihmissuhteilta ja harrastuksilta. Lisäksi epävarmuus ja ennakkoluulot nostavat huolta omasta pärjäämisestä. (Järvelä 2023.)

2.3 Trendinä yrittäminen

Nuoret päättävät yritystoiminnan täytettyään 18 vuotta. Yrityksen perustamisen kynnys tuntuu myös nousevan nuorilla, jotka ovat jo 18 vuotta. Ilmiö on

herättänyt Tampereen 4H:lla kysymyksiä, mutta enimmäkseen huolta ja pohdintaa siitä, mitä voisi tehdä toisin ja kuinka nuoria saisi rohkaistua ylläpitämään yritystään. Tässä kohtaa on hyvä ottaa huomioon, että 4H ei saa suoraan rahaa olemassa olevista yrityksistä ja nuorille yrityksen ylläpitäminen on ilmaista. Tämä tarkoittaa sitä, että 4H hyötyy nuorista vain jäsenmaksun verran. Nuori hyötyy järjestelmästä siten, että tämä saa itselleen koulutuksen, ohjaajan tuen ja mainostukea 4H:lta. Näitä voivat olla esimerkiksi tapahtumat, joita 4H järjestää ympäri Suomea tai sitten tapahtumia joihin 4H on maksanut osallistumisen ja tuovat nuorille mahdollisuuden saapua isompiinkin tapahtumiin ilmaiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi olleet Tampereella toteutettu 2022 käsityömessut. (Perkiö 2023.)

Nuorten yrittäminen trendinä on myös kasvussa. Ylellä on uutisoitu aiheesta jo useampanakin vuonna, mutta 2023 vuoden puolella on sitä taas herätelty esiin. Yhä useampi nuori haaveilee kokeilevansa yrittämisestä ja vuoden 2019 nuorisobarometrinkin mukaan noin 30 prosenttia nuorista haaveilee kokeilevansa yrittäjyyttä. (Haikkola & Myllyniemi 2019). Vuoden 2020 tilastokeskuksen mukaan alle 35-vuotiaita yrittäjiä oli noin 41 000. Neljän vuoden aikana nuorten yrittäjien määrä on ollut tiukassa kevyessä kasvussa. (YLE Triplet 2023.)

Yrittäminen ja erityisesti nuorten yrittäminen ei ole uusi ilmiö Puhumattakaan siitä, etteikö yrittämistä olisi tutkittu. Päinvastoin. Yrittämisestä löytyy tuhansittain yrittäjyyden alkutaipaleelle ohjaavia kirjoja kaiken ikäisille. Yrittämistä opetetaan kouluissa monellakin kouluasteella ja yrittämiselle löytyy kursseja jokaiselle ikäryhmälle. Yrittäminen nousee yhä uudestaan myös uutisissa ja nuorten yrittämisessä erityisesti toistuu samankaltaiset artikkelit. Artikkeleissa erityisesti nuorten kohdalla nousee esille se, miten nuori on ponnistanut pienelläkin idealla eteenpäin. Usein näihin tarinoihin liitetään pieni kuvaus nuoren tavoitteista ja siitä, onko se onnistunut. Näin myös yritystoiminta 4H:lla usein lähtee käyntiin. Nuorella on joku tavoite tai toive. Joskus se voi olla pienen lisätienestin keräys, kesätyö omilla tunneilla tai sitten rakkaus harrastusta kohtaan, joka ajaa omien käsitöiden myyntiin. Kyseessä on kuitenkin nuoren harrastus, eikä varsinainen palkkatyö. (Perkiö 2023.)

2.4 4H:n tausta

4H on Suomen suurimpia nuorisjärjestöjä, jossa on vuonna 2022 aikana ollut noin 45 000 jäsentä, joista yli 38 000 on nuorisojäseniä. Mikä tässä kohtaa tarkoittaa 6–28-vuotiaita (4H-liitto 2022). Suomessa 4H:n jäsenenä olevia yrittäjiä on noin 2050 (4H-liitto 2022), joista Tampereen seudulla asuu noin 70 jäsentä (Perkiö 2023).

Tampereella yritystoimintaan pääsee mukaan 4H Business Lab-Tampereen seudun kautta. Toiminnasta vastaa yrityskoordinaattori Perkiö, sekä toiminnanjohtaja Tukiainen. 4H-yritystä varten nuoren täytyy olla 13–28-vuotias ja olla liittynyt 4H-yhdistyksen jäseneksi. Koulutuksessa opastetaan liittymään 4H:n jäseneksi, mutta myös tekemään sähköisen sopimuksen yritysohjaajan kanssa ja luomaan kirjallisen liiketoimintasuunnitelman yritystä varten. (Tampereen 4H 2023) Yritysohjaaja on joku muu aikuinen, kuin 4H:n työntekijä. Tämä voi esimerkiksi olla nuoren huoltaja, isosisarus tai joku muu turvallinen aikuinen. Joissakin tapauksissa yritysohjaajuutta tarjoaa ulkopuolinen taho, kuten nuoriso-ohjaaja. (Perkiö 2022a.)

Tampereella yrityskoulutus koostuu 3-osaisesta 4H-yritysvalmennuksesta, jossa jokainen kerta on noin 2,5 tuntia. Ensimmäisessä osiossa käydään esitelyt läpi ja yleisesti mitä 4H-yritystoiminta on. Tämän jälkeen tutustutaan yrittäjien materiaaliin, johon kuuluu muun muassa nuoren yrittäjän työkirja, sekä netissä tehtävä yrittäjyyspersoonaa testi. Yrittäjyystesti on yrittäjät.fi:ssä käytävä testi, jossa herätellään ajatuksia yrittäjyydestä (Yrittäjätesti 2021). Jo ensimmäisellä kerralla käydään läpi yrittäjyysohjaajat ja tehdään ohjaussopimukset. Lopuksi tutustutaan 4H-aktetmiaan, joka on erillinen nettisivu 4H toiminnan alla. Lopuksi tehdään liiketoimintasuunnitelma ja pohditaan yhdessä niimeä yritykselle, jos sellaista ei ole. (Perkiö 2022b.)

Tampereen 4H:lla ollessani töissä tutustuin AEL:n toimintaan, joka oli rahoittanut yhtä hankettamme. AEL eli ammattienedistämissektiö kouluttaa ja tukee suomalaisten osaamista. Heidän 100-vuotis juhlissansa 2022 keväällä paljastettiin ensivuoden teemoista ja erityisesti siitä, miten heidän tavoitteensa on edistää suomalaisten erityisosaamista. Tähän liittyi vahvasti nuorten lisäkoulutuksen lisääminen. (AEL 2022.)

Vertasin AEL:n tavoitteita tilastokeskusten tietoon siitä, että onko yritysten määrä ollut sitten erityisesti laskussa tai kasvussa, mutta tilastokeskuksen mukaan, yrityksiä on ollut enemmän. Erityisesti 15–24 vuotiaisen kohdalla on yritystoiminnoissa ollut kasvua, joka tietysti vahvistaa sitä, että tutkimusilmiönä on hyvinkin ajankohtainen (Leskinen 2022).

2.5 4H:lla yrittäminen

4H-yritystoiminta eroaa merkittävästi perinteisestä yrittämisestä. Joissakin tapauksessa on tätä toimintaa kuvailtu yrittämisen karvalakkiversioksi. Tämä sanonta nousee siitä, että 4H:lla yrittäminen on tehty nuorelle niin helpoksi, että se käy enemmän harrastuksesta kuin työstä, mikä onkin Tampereen 4H:lla tavoite (Perkiö 2023.) Kävin tutustumassa 4H:n yritysinfoon, jossa koulutettiin nuoria uuden yrityksen pariin ja nuorilla ei tarvinnut koulutukseen tullessa olla mukana kuin rutkasti mielenkiintoa yrittämistä kohtaan. Osa oli kuitenkin tullut myös jo valmiin idean kanssa, jota he tahtoisivat lähteä kokeilemaan ja toki nämä nuoret pääsivätkin paljon nopeammin yritystensä kanssa eteenpäin. Paljon oli kuitenkin myös nuoria, jotka ottivat kaiken mahdollisen avun ja aivo-riihen yrittämispohdintansa tueksi (Perkiö 2023).

4H:n yritystoiminnalla on pitkät juuret ja itse 4H toiminnassa nuorten yrittäjyyttä kutsutaan Nuorten Akatemiaksi (4H-akatemia 2023). 4H-toiminta on rantautunut suomeen Yhdysvalloista, kun todettiin samanlaiselle toiminnalle olevan tarvetta myös Suomessa (Saarimäki 2021). 4H-liiton (2023) mukaan 4H rantautui Suomeen 1920-luvulla, jolloin ensimmäiset 4H-yhdistykset perustettiin. Ensimmäiset järjestöt saivat rahoituksensa ulkomailta, mutta kasvun mukana tuli ehtona järjestön oma varainhankinta. Tuohon aikaan elinkeinoelämä oli tukemassa 4H-toimintaa (4H järjestönä 2021).

4H edustaa monia erilaisia hyveitä, mitä hyvään kasvuun liittyy, mutta erityisen tärkeänä teemana nousee kasvatusfilosofia, johon 4H toiminta perustuu. John Dewey oli filosofi, jonka aate oli tekemällä oppimisen teoria (Anderson ym. 2005). Anderson ym. (2005) avaa artikkelissaan, että teorian kulmakivi on rohkaista luonnolliseen käytökseen ja kannustaa uuden oppimiseen teke-

mällä. Tätä tekemällä oppimisen - sanontaa kuulee ja näkee paljon 4H-toiminnassa, ja se on yrittäjyystoiminnankin kulmakivi. Koulutusmateriaaleissa asti voi nähdä kannustuksen kokeilemaan ja tekemään jotain uutta. Uuden kokeiluun kannustavat myös ohjaajat, jotka haastattelussa mainitsivat, että erityisesti nuoren yrittäjän on hyvä kokeilla uusia ideoita ja yrityksiä, sillä nuori ei ole vielä vastuussa omasta taloudestaan, eivätkä menetykset tai virheet sen myötä ole niin suuria tai vahingollisia. (Perkiö 2023; Tukiainen 2023.)

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Haastateltavat

Tämä tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jonka tavoitteena on kuvata haastateltavien todellisia mielipiteitä ja tunteita mahdollisimman laajasti. Haastateltavien määrä on suppea, joten päädyin haastattelemaan ensin kaksi vakituista ohjaajaa. Vakituksina ohjaajina toimi haastatteluhetkenä Hanna Tukiainen Tampereen 4H:n toiminannajohtajan roolissa ja Niina Perkiö Tampereen 4H:n yrityskoordinaattorin roolissa. Perkiö vaikuttaa myös Tampereen lähikunnissa, mutta päätimme tätä opinnäytetyötä ajatellen keskittyä pääasiassa tamperelaisiin nuoriin, ellei toisin mainita.

Laadullisissa tutkimuksissa ovat olleet suosittuja sellaiset menetelmät, joissa tutkittavien mielipiteet ja näkökulmat tulevat kuulluksi. Kannatinkin siinä mielessä avointa haastattelua, jossa saattoi palata myöhemmin esitettyyn kysymyksiin tai minun oli mahdollisuus kysyä tarkentavia kysymyksiä. Lisäsin haastattelupohjaan avustavia kysymyksiä, joita oli tullut mieleen kesken haastattelun. Eriytyisesti laadullisessa tutkimuksessa syvin päämäärä on löytää jotain uutta jo aikaisemmin tiedetyn tutkimuksen rinnalle tai löytämään uutta näkökulmaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Haastatteluihin valikoitui viisi nuorta, jotka olivat päättäneet yritystoimintansa lähiaikoina tai vuoden parin sisään. Kysymyksiin kuitenkin vastasi vain kolme, jolloin otanta jäi todella pieneksi. Nuorille annettiin mahdollisuudeksi myös vastata kysymyksiin etänä. Esim. Teamsin kautta tai sitten ääniviestillä WhatsAppin kautta.

Haastateltavien vastaukset tullaan yhdistämään lopussa kokonaisuudeksi käyttäen SWOT-analyysia.

3.2 Tutkimuskysymykset

Nämä ovat opinnäytetyön tutkimuskysymykset:

- Mitkä ovat Tampereen 4H ohjaajien näkökulmat nuorten yrittäjien yritysten päättämiseen?
- Miten Tampereen 4H:n nuoret kokevat yritystoiminnan ja sen päättämisen?

Itse haastattelukysymykset ohjaajille on jaettu kolmeen kategoriaan. Ensimmäisessä osiossa oli niin sanotusti yleiset taustatiedot, jotka olivat avuksi koko työlle. Taustatietokysymykset pitivät sisällään esimerkiksi kysymyksiä toiminnan laajuudesta ja nuorten yritysten päättämisaikoista. Toisena kategoriana oli nuorten yritystoiminta, jossa ilmeni, miten yritystoimintaa tuetaan tällä hetkellä ja tulevaisuudessa. Viimeisessä kategoriassa oli syvennetty syihin, miksi yritystoiminta päättyy ja mitä asioita sen eteen voitaisiin tehdä, että tältä vältyttäisiin tai milloin nuoren olisi jopa hyvä osata päästää irti yrityksestä.

Nuorille osoitetuissa kysymyksissä oli haastattelu jaettu kolmeen osioon. Selvityksen alla oli nuorten taustat ja syyt, miksi yritystoiminta päättyi. Toisessa kategoriassa syvennyttiin tuen saamiseen ja tarpeeseen. Kolmannessa osiossa kysymykset liittyivät Tampereen 4H:n järjestönä, mutta myös mitä mieltä nuoret olivat tulevaisuudesta.

Haastattelukysymyksiä nuorille oli pohdittu alkuun Tampereen 4H:n työntekijöiden kanssa. Kysymyksiä ei lopulta kovin montaa ollut, mutta haastattelussa oli tiukka runko, vaikka vastauksissa sai mahdollisuuden pohtia pidempää tai jopa asian sivusta, jos jotain tuli mieleen. Kysymykset lähetettiin ohjaajille ja nuorille etukäteen ennen haastatteluita, jotta niihin oli mahdollisuus tutustua etukäteen.

3.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkittavien nuoren lukumäärä ei ole suuri, joten tutkimustavaksi valikoitui lopulta kvalitatiivinen tutkimus eli laadullinen tutkimus. Tavoitteena oli järjestää haastatteluita, joissa kyselyyn osallistuvat voisivat laajamittaisemmin kertoa

kokemuksistaan ja haasteistaan yrittämisen suhteen ja erityisesti sitä, miksi yritys lopulta tuli päätökseen. Kyselyn pohjalla on kuitenkin kaikilla samat avoimet kysymykset, jotta tutkimuksessa pysyisi yhtenäinen punainen lanka. Tutkimuksessa dokumentoidaan keskeiset piirteet ilmiöstä. (Hirsijärvi ym. 2008, 134.)

Tämä tutkimustapa valikoitui myös sen vuoksi, että vastaavaa aihetta ei ole juurikaan tutkittu. 4H-yrittämisestä löytyy montakin tutkimusta ja kirjoitusta vuosien varrelta, mutta siitä miksi yritys päättyy purkuun, löytyy valitettavan vähän tietoa. Lisäksi näin Suomessa otanta tulee olemaan hyvin pieni sillä monet nuoret purun jälkeen lakkaavat pitämästä yhteyttä 4H:n tai siirtyvät toisenlaiseen työelämään, minkä vuoksi yhteydenotto ja vastaukset voivat olla vähäisiä. (Perkiö 2023.) Yrittäminen itsessään on myös varsin trendaavaksi noussut ilmiö, joka nähdään esimerkiksi uusissa opintokokonaisuuksissa ja kouluilla lisääntyneet yrittäjä henkiset päivät. (Hintikka 2022.)

Tämän vuoksi aiheeseen paneutuminen alkoikin Tampereen 4H:n työntekijöiden haastattelulla, johon osallistui toiminnanjohtaja ja yrityskoordinaattori. Nuorten kohdalla noudatettiin tarkempaa anonymiteettiä, vaikka aineistossa ei ilmennytkään mitään arkaluontoista informaatiota. Nuorille kerrottiin haastattelun alussa, mitä tutkimus koskee ja mitä vastauksilla aiotaan tehdä. Nuorilta riitti suullinen sopimus haastatteluun osallistumisesta, sillä jokaiselle haastateltavalle oli lähtenyt haastattelukutsu, jossa oli mukana tietosuojaseloste. Tämän lisäksi kirjeessä oli avattu nuorille tiivistelmä tästä tietosuojaselosteesta varmuuden vuoksi. Noudatin tässä Kuula (2011, 105) kirjoitusta siitä, miten haastateltavien on tärkeää pystyä arvioimaan osallistumisensa hyvien ennakkotietojen perusteella.

Keskeisimmäksi haasteeksi nousi se, että moni 18 vuotta täyttänyt nuori ei uskalla aloittaa yritystoimintaa ja samaan hengenvetoon todettiin, että yrityksiä myös usein kaatuu siinä kohtaa, kun yrittäjä täyttää 18. Keskeisin kysymys olikin: mitä tuolloin tapahtuu ja mikä voisi olla konkreettinen syy, ettei yritystoimintaa joko uskalleta tai kannata ylläpitää enää täysi-ikäisenä. Moni näistä nuorista on kuitenkin taideyrittäjiä ja saattavat jatkaa taiteen parissa opiskelua, joten olisi loogistakin ylläpitää pientä sivuyritystä aina mahdollisuuksien mukaan. Kysymykset eivät ainoastaan ole 4H:n puolesta tärkeitä vaan myös

nuorten työllistymisen kannalta oleellisia ja heidän jatkotöiden suhteen jopa pakollisia.

Työn ydin onkin tutkia ja selvittää, miksi nuoret päättävät yrityksen ja mitä heidän mielestään 4H voisi tehdä toisin auttaakseen heitä. Tämän tiedon lisäksi opinnäytetyössä käytetään aineistoa aikaisemmin nuorten yritystoimintaan liittyvää aineistoa sekä tietoa siitä, millaisia vaatimuksia ympäristö tällä hetkellä asettaa työhön orientoituneille nuorille.

3.4 Aineiston keruuprosessi

Aineistona toimi ohjaajien ja nuorten haastattelut. Aineistoa säilytetään vain siihen asti, kun opinnäytetyö on julkaistu. Aineiston keruu ei ollut anonyymi, mutta siitä syntyneet materiaalit ovat. Nuoria on kehoitettu välttämättään kertomasta liian tunnistettavia tietoja heidän yrityksistään. Ohjaajien haastattelut tehtiin ryhmähaastatteluna ja nuorten yksitellen. Ohjaajien ryhmähaastattelu varmistui ajan säästämisen vuoksi, mikä oli myös ohjaajien omasta toiveesta. Ryhmähaastattelun etuna oli ohjaajien tuki toisilleen, mutta myös enemmän impulsiivisten kommenttien antaminen ja rennompia keskustelukulttuuri. Rentoon keskustelukulttuuriin ja impulsiivisuuteen ohjaa myös Ruusuvuoren (Tiittula 2005, 223–224) artikkeli ryhmähaastatteluista, jossa yleensä ryhmähaastattelut koostuvat kymmenestä viiteentoista haastateltavaan. Ero ryhmäkeskustelun ja ryhmähaastattelun välillä on se, että haastattelutilanteessa on selkeästi yksi henkilö, joka niin sanotusti moderoi keskustelua ja ohjasi oikeaan suuntaan. Keskustelussa silti on mahdollisuus tuoda yllättäviä näkökulmia toisten haastateltavien vastauksien takia. Näin on mahdollista kerätä erityisempää dataa, jota ei välttämättä haastattelijana osannut edes kysyä. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 223–224.)

Nauhoitettua aineistoa kertyi noin kolme tuntia, joista litteroidun aineiston pituus oli lähemmäs 40 sivua ja enemmän. Haastatteluja ei montaa ollut luvassa, joten olin tyytyväinen tähän osioon. Ohjaajien haastattelujen jälkeen oli heillä vielä mahdollisuus vaikuttaa nuorten haastattelujen sisältöön ja pyytää heitä kiinnostavaa dataa. Olimme kuitenkin näissä asioissa pitkälti samoilla ajatuksilla, joten lisättävää tai muutettavaa nuorten kysymyksiin ei juurikaan tullut.

Ohjaajien valintaan vaikutti se, että sinä aikana, kun opinnäytetyötä alettiin rakentamaan, oli töissä kolme ohjaajaa, joista kaksi tulisi olemaan vuoden loppuun ainakin paikalla. Valitsin nämä kaksi ohjaajaa sen vuoksi, että jos tulee jatkokysymyksiä pienen tauon jälkeen mieleen, yhteydenotto olisi helpompaa.

3.5 Aineisto ja analyysi

Aineistoksi syntyi kahden ohjaajan haastattelu ja kahden yrittäjän haastattelu. Valituista viidestä nuoresta vain kolme lopulta pystyi osallistumaan haastatteluun, joka loi omanlaisia haasteita analysointiin. Haastattelut toteutettiin heinä- ja lokakuun välillä vuonna 2023. Haastatteluissa käytettiin strukturoitua haastattelua, jossa minä oli laatinut kysymykset edeltä, mutta myös lähettänyt kysymykset ennakkoon haastateltaville. Näin haastateltavilla oli aikaa pohtia vastauksia ja sisäistää, minkälaisen teemojen ympärillä kuljemme. Haastattelussa oli mahdollisuus palata myöhemmin aikaisempiin kysymyksiin, mutta myös korjata vastaustaan, jos tuli joku paremmin muotoiltu asia mieleen. Haastattelujen lopuksi olin kysynyt, millaisia asioita 4H:n työntekijät haluaisivat kysyä nuorilta, joista valikoin opinnäytetyöhön sopivimmat.

Aineistoa varten päädyimme valitsemaan alkuun viisi nuorta, jotka olivat olleet aktiivisia lähiaikoina yrityksensä kanssa, mutta myös päättäneet yrityksen noin 1–2 vuoden sisällä. Tavoitteena oli löytää nuoret, joilla olisi vielä muistissa mahdolliset syyt ja tunteet yrityksen päättämisestä. Muutama nuori tulikin heti mieleen toiminnanjohtajalla, mutta myöhemmin näille viestiä laitettuani oli vastausiheys heikko. Tämä oli kuitenkin odotettavissa ja päädyimme odottaa vielä hetken. Nuorten täytyi myös olla yli 18-vuotiaita, sillä tavoitteena oli tarjota nuorille mahdollisuutta itse toimia yritysohjaajina haastattelun jälkeen ja muutoinkin kysyä vielä siitä erikseen mielipidettä. Yritysohjaaja voi toimia vain 18 vuotta täyttänyt henkilö.

4 TULOKSET

4.1 Tampereen 4H:n ohjaajat

Haastattelin ensin Tampereen 4H:n ohjaajat. Kävimme ensin ennen virallista haastattelua lyhyesti läpi kysymyksien laadusta ja tulimme tulokseen siitä, että

haastattelu tehdään ryhmässä ja aivoriihimäisellä tavalla. Haastattelu kysymykset olivat jaettu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osiossa käytiin läpi pohjaa yritystoiminnalle ja sen järjestämiselle. Toisessa osiossa syvennyttiin yrityksen päättämiseen liittyvillä kysymyksillä ja lopuksi tarjottiin ohjaajille mahdollisuus kehittäviin kysymyksiin ja pohdintoihin. Haastattelut järjestettiin Tampereen 4H:n tiloissa, jossa käytin apuna ääninauhuria, josta myöhemmin litteroin puheen tekstiksi.

4.1.1 Taustatiedot

Pyysin haastateltavia kertomaan lyhyesti oman näkemyksensä Tampereen 4H:n yritystoiminnasta. Kumpikin haastateltava nosti esiin yritystoiminnan tärkeyden erityisesti nuorten työkokemuksen kannalta. Yritystoiminta toimii hyvänä etappina nuorelle ennen työelämään siirtymistä ja kasvattaa CV:n sisältöä, mitä ei välttämättä muilla saman ikäisillä nuorilla vielä edes ole. Yritystoiminta onkin siis erityisesti alle 18-vuotiaille nuorille hyvä mahdollisuus päästä kokeilemaan työelämää. On kuitenkin maininnan arvoista myös se, että yrittämiseen tarvitaan tietynlaista luonnetta ja oma-aloitteisuutta, vaikka totta kai Tampereen 4H:lla tuetaankin nuorta pitkälle tämän yrityksen alussa.

H1: Opitaan vastuunottamista. Nuorille tulee siinä paljon vastuuta, siinä pitää olla valmis tarttua siihen omaan ideaan ja paperihommien tekemiseen. Tietynlaista luonnetta siihen tarvitaan. 4H:lla tätä yritetään tukea paljon, jotta ne nuoret pääsisivät eteenpäin ja saisivat rohkeutta viedä sitä omaa ideaa eteenpäin. 4H:n tuki ja tsemppi on siinä aika tärkeitä.

H2: Mä näen semmoisten alle 18-vuotiaiden työllistymisen. Niiden on tosi vaikea saada mitään töitä, niin on tää yritystoiminta niille hyvä vaihtoehto ainakin tehdä jotain. Päästä silleen työelämään kiinni ja oppii samalla vähän tietynlaisia työelämän pelisääntöjä. Sitten tavoite on samalla nuori vahvistaa omia taitojaan, kun tekee sitä yritystoimintaa.

Haasteltavat kertoivat myös yleisimpiä yritysmuotoja, jotka olivat pihapalveluihin, kotisiivoukseen ja muuhun kotiapuun liittyvät yritykset. Leivontayritykset ja vastaavat sen sijaan ovat vähenemään päin. Kädentaitoon liittyviä yrityksiä tulee myös aina silloin tällöin.

Keskivertoyritys säilyy pystyssä haastateltavien mukaan noin vuoden tai pari, vaikka toki poikkeuksiakin löytyy. Esimerkiksi kesäluontoiset yritykset saattavat saada useamman yrityskauden helpommin kuin muut yritykset. Harvempi nuori vaihtaa yritystoimintaa kesken kaiken, mutta ei ole lainkaan ihmeellistä, jos samaan yritykseen ennemmin lisätään ominaisuuksia kuin, että aloitettaisiin uusi yritys kokonaan.

Yksi suurimpia syitä yrityksen aloittamiseen oli se, että nuoria motivoi raha ja mielekäs tekeminen. Vielä erityisemmin se, että se oma raha tulee jotain sellaista kautta minkä eteen on tehnyt töitä. Ohjaajien mielestä kuitenkin yrityksestä on muutakin hyötyä nuorille, vaikka se ei olisikaan suoraan syy yritystoiminnan aloittamiseen. Haastattelussa kävi ilmi, että yrittäminen rahan lisäksi tuo nuorille rytmiä arkeen ja mielekästä tekemistä. Pakottaa nuorta hieman pohtimaan omaa osaamista ja ajankäyttöä, sekä huolehtimaan muun arjen toiminnasta.

H2: No ehkä semmosen nuoren kohdalla, jolla on jo haasteita siinä omassa elämässä. Tää tuo sitten semmosta perusrytmiä siihen arkeen. Hän joutuu vähän kuitenkin miettii päivän aikataulua myös tän yritystoiminnan kautta ja ehkä myös se et hän näkee minkä verran heillä on aikaa koulun ja opintojen ohella tälle yritys-toiminnalle.

Haastateltavat myös nostivat esille, ettei yrityksiä ole pakko perustaa yksin, vaan voi toimintaan ottaa mukaan kavereita. Sellaisia yrityksiä onkin jonkin verran, missä on esimerkiksi sisarukset tai kaverukset tekemässä yhteistyötä. Selkeä yhteinen mielipide oli myös se, että nuorille yritystoiminta on oiva tapa aloittaa kesätyöt, sillä toiminnasta saa kuitenkin CV:hen jonkinlaisen merkinnän työnteosta. 4H-yritystoiminnasta on mahdollista haalia opintopisteitä esimerkiksi lukioon, jota jotkut nuoret ovat käyttäneet edukseen vapaasti valittavien aineiden kohdalta.

4.1.2 Nuoren yrittäjän tukeminen

Syventävissä kysymyksissä menttiin lähemmäs sitä mitä yritystoiminta nuorelle on ja miten ulkopuoliset esimerkiksi näkevät 4H-yritystoiminnan. Haastateltavat kertoivat, että voi olla mahdollista, ettei 4H-yritystoimintaa kaikkialla Suomessa tunneta, mutta se on vain oiva mahdollisuus nuorelle alkaa kertomaan

omasta yrityksestä ja siitä, millaisia taitoja hän on oppinut kyseistä yritystoimintaa harjoittaessaan. Erityisesti myyntityössä aikaisempi yritystoiminta haastateltavien mielestä voitaisiin nähdä eduksi.

H1: Murto-osalla nuorista on kuitenkin yritysosaamista. Melko harvinainen meriitti mitä CV:ssä näkyy nuorilla. Nuori saattaa joutua tosin selittämään sitä mitä 4H-yrittäminen on, mutta näkisin niin, että työnantaja yllättyy ja todennäköisesti positiivisesti.

Yritystoiminta koettiin myös haastateltavien mielestä opintojen ja jatko-opintojen kannalta hyväksi, erityisesti jälleen niille nuorille, jotka esim. tulevaisuudessa tähtäävät myyntityöhön tai jopa oman isomman yrityksen pystyttämiseen. Haastateltavista toinen myös mainitsi sen, että näkee yritystaidot tärkeänä osana tulevaisuuden työkenttää.

H2: Kyllä mä näen, että tästä hyötyy monipuolisesti. Näkisin, että yrittäjämäiset ominaisuudet ja taidot on yhä enemmän tulevaisuudessa tärkeä osa työelämää. Saatat esim. tehdä pätkätöitä ja sen sivussa tehdä niin sanotusti freelancertöitä.

Nuorten tukemisen eteen haastateltavat kertoivat, että jokaiselle nuorelle määrätään oma yritysohjaaja, joka tukee nuorta yrityksen aloituksesta päätökseen. Yleensä tämä ohjaaja on nuoren joku lähiomainen, kuten vaikka huoltaja tai isosisarus. Vaatimuksena kuitenkin on, että ohjaaja on yli 18-vuotias. Jotkut nuoret kuitenkin toivovat ulkopuolista yritysohjaajaa, johon haastateltava 1 kertoi, että esimerkiksi jotkin pankit ovat lähteneet toimintaa mukaan ja tarjoavat nuorille yritysohjaajaa. Ei ole myöskään ennen kuulumatonta, ett-eikö esimerkiksi paikallinen nuoriso-ohjaaja voisi lähteä nuoren tueksi. Tämän ohjaajan tärkeys nousee erityisesti silloin esille, kun nuori kohtaa haasteita yritystoiminnassa, jotka voivat olla monenlaisia riippuen yrityksestä ja nuoren tilanteesta.

Haastateltavat nostivat esille, että yksi suuri syy, miksi yritys saattaa nuorella ajautua ahdinkoon on se, että nuori ei markkinoi omaa yritystä tarpeeksi. Vaihtoehtoina haastateltavat antoivat, että joko nuori alkaa epäillä omia kykyjään tai jopa kokee häpeää siitä, että mitä nuoren lähipiirissä ajatellaan yrittämisestä ja sen mainostamisesta. Tämä näkyy erityisesti syrjäseudun nuorissa,

jotka ovat pienistä kouluista ja piireistä. Oman osaamisen esittäminen voi tuntua nololle ja sen vuoksi ei sitten viitsitä mainostaa omaa yritystä naapuria tai lähipiiriä pidemmälle.

4.1.3 Yrityksen päättäminen

Yrityksen tullessa päätökseen tavalla tai toisella on tärkeää myös ohjaajan tiedostaa, missä hetkessä ehdottaa nuorelle yrityksen päättämistä. Ohjaajat olivat tästä samaa mieltä ja kertoivat, että yritys tulee päättää silloin kun se alkaa häiritä nuoren koulunkäyntiä ja muuta elämää merkittävästi. Yritystoiminta on nuoren harrastus ja ei ole tarkoituksen omaista, että harrastuksen takia nuorella alkaisi tulla stressiä koulusta. Nurinkurisesti yritys tulisi myös päättää silloin, jos sillä menee liian hyvin, eli yritys tekee liian paljon voittoa 4H-yritykseksi. Näitä tapauksia ei kuitenkaan kovin montaa ole. Lopullinen syy yrityksen päättämiseen myös on rehellisesti se, että se ei vain tunnu enää omalle jutulle.

H2: Mä ajattelen ton niin, että jos se oma aika on niin rajallinen, että se häiritsee koulua, niin sit on hyvä laittaa stoppia. Mut myös siinä kohtaa, jos on tukien piirissä, ja meinaa talous kaatua.

Nuorta on vaikea saada kiinni siinä kohtaa, kun yritys on jo purku-uhan alla. Haastattelijat kertoivat, että yrityksen yleensä suljetaan jäsenrekisterin kautta ja sen vuoksi voi mennä monia viikkoja tai jopa kuukausia ennen kuin kukaan huomaa yrityksen päättyneen. Yrityksen jättämistä tauolle tarjotaan myös vaihtoehtona nuorille, joilla on kiireisiä hetkiä, mutta useammin yritys tulee suoraan päätökseen.

H1: Tosi moni nuori päättää yritystoiminnan ihan omassa pienessä hiljaisuudessaan. Se on kuitenkin mahdollista, että sen tekee jäsenkortin kautta ja se huomataan vasta siinä raportoinnin aikana, että tää yritys ei olekaan enää aktiivinen.

Nuoret antavat usein syyksi ajanpuutteen, mutta ohjaajat kertoivat, että myös te-palvelut ja kela saattavat tuottaa toisinaan harmia nuorille. Haastateltavat harmittelivat, että esimerkiksi kelalta voi olla vaikea saada minkäänlaista selkeää vastausta siihen, paljonko nuori saa kuukaudessa tehdä yritystoimintaa ja mikä on se maaginen numero, milloin se on liikaa taikka liian vähän. Haas-

tateltavat kertoivat, että on ollut tapauksia, kun nuori on saanut hyvän yritys-idean ja asiakkaita, mutta ei ole voinut jatkaa yritystoimintaa sen vuoksi, että menettää kelan tuet. Tämä oli yksi niistä vastauksista, jotka erosivat nuorten vastauksista melko paljonkin, vaikka varmasti on olemassa paljon nuoria, jotka kokevat tätä samaa.

Lopuksi haastateltavat vielä kertoivat, että yrityksen lakkauttamiseen ei välttämättä ole paljoa tehtävissä. Yleensä nuori on saattanut päättää yrityksensä tulevaisuudesta jo kauan aikaa sitten ennen kuin tieto tulee ohjaajille ja usein ajanpuute on varsin hyvä syy yrityksen lakkauttamiselle. Haastateltavat kuitenkin pohtivat, että rahallinen tuki voisi olla yksi tapa auttaa nuoria, mutta sitä ei valitettavasti järjestönä pystytä tarjoamaan. Toinen haastateltavista kuitenkin muistutti vielä Tampereella tarjottavasta kesäsetelistä, jossa voisi olla ainakin hetkellinen ratkaisu niille nuorille, jota tarvitsevat yritykseensä rahallisen alkusysäyksen. Huono puoli vain on se, että rahaa on vähän tarjolla hakijoiden määrään verrattuna. Toinen haastattelijoista nosti kuitenkin vielä esiin, että tämä lienee olevain ikuisuuskyseminen ja paras ratkaisu siihen olisi pohtia asiaa yhdessä nuoren kanssa.

H2: Pohditaan yhdessä mitä muuta voitaisiin tehdä yrityksen tueksi ja konkreettisesti tsemptata.

4.2 Nuorten kokemukset

Nuorten kysymykset oli jaettu myös kolmeen osioon auttaakseen kysymysten tauottamista ja selkeyttämistä myös nuorelle. Nuorelle lähteneessä kirjeessä kysymyksien väliin oli myös avattu osioiden merkitys ja avattu tarkemmin mihin kysymykset viittaavat. Tämä oli siltä varalta, että joku nuorista ei olisi päässytkään haastatteluun ja lähettäisi vastauksensa erikseen ääniviestinä.

4.2.1 Taustatekijä

Jotta nuorten kokemuksista tulisi laajempi mielikuva, lähdin selvittämään heidän mielipiteitänsä hyvin alkutekijöistä. Kysyin heiltä, miksi he ovat lähteneet yritystoimintaan mukaan, jossa suurimpana mielipiteenä esiin nousi rahan-tarve, mutta myös oma mielekäs tekeminen. Yksi nuorista jopa mainitsi, että yrittäminen on erittäin oleellista hänen tulevaisuuden ammatissaan.

H3: Koska sillä alalla mitä mä opiskelen, on tosi yrittäjäpainotteinen. Halusin lähteä opettelemaan tätä yrittäjyyttä.

Pääsääntöisesti haastateltavat nuoret olivat kaikki ylläpitäneet yritystä noin vuoden, mutta yrityksen ylläpidosta oli saattanut vierähtää jo tovi. Yleinen mielipide kuitenkin siitä, oliko yrittämisestä ollut hyötyä, oli varsin positiivinen, vaikka yrittäminen työmuotona saatettiin kokea myös vaativana. Yritykset olivat haastatelluilla nuorilla hyvin erilaisia toisistaan, mutta sillä ei näyttänyt olevan merkitystä sen suhteen, miten paljon tai vähän yritys oli tehnyt voittoa tai miten se oli pärjännyt yleisellä tasolla. Kaikki haastatteluun osallistuneet nuoret kertoivat yrityksensä tehneen jonkinlaista voittoa tai sitten vastaus oli epämääräinen.

Kaikki haastatteluun osallistuneet nuoret olivat toisen asteen opinnoissa, joko lukiossa tai sitten ammattikoulussa. Jokainen vastaaja oli myös täyttänyt 18 vuotta, vaikka yritys olisikin aloitettu ja päätetty ennen täysi-ikäisyyttä. Yrityksen päättymisen syiksi nuoret antoivat vaihtelevaa kommenttia. Yksi kertoi syyksi, että ei yksinkertaisesti enää vain jaksanut ja koki, ettei yritystoiminta ollut häntä varten, kun taas kaksi muuta mainitsi haluavansa viettää enemmän aikaa kavereiden kanssa ja tuleva kouluvuosi vaikutti niin raskaalle, että jostain oli nipistettävä.

H2: Tuli muita juttuja. Oli rankka kouluvuosi tulossa.

4.2.2 Tampereen 4H:n tarjoama tuki

Kaksi kolmesta koki saaneensa hyvää tukea yritysohjaajaltaan ja erityisesti nousi taloudellinen tuki. Yksi vastaajista kertoi, ettei oikein muistanut, millaista tukea sai, jos sai sitä lainkaan. Tapahtumissa oleva yritysohjaajantukea painotettiin erityisesti, sillä tapahtumiin olisi voinut olla mahdotonta jopa päästä ilman yritysohjaajan apua.

H1: Kyllä koin. Sain tukea raha-asioissa. En mä oikee tiedä, varmaa siinä et miten se yritys oikee toimii.

H3: Joo oon saannu tarpeeks tukea. Yritysohjaaja on hankkinut materiaaleja myyntituotteita varten ja auttanut myyntipöydän pystyttämisessä tapahtumaan.

Tampereen 4H:n yritysohjaajilta vain yksi nuorista olisi kaivannut enemmän tukea laskemiseen liittyvissä haasteissa, kun sitten taas toinen nuori koki saaneensa samassa osa-alueessa varsin hyvin tukea ja oli tyytyväinen saamaansa opastukseen.

H1: Joo. Siinä miten asioita lasketaan. Et unohtui mitä kaikkea mun yrityksen arvoon kuuluu ja miten ne lasketaan. Mut sain mä tukeekin. Me juteltiin ohjaajan kanssa siitä, miten mulla menee ja mitä kaikkee yritys voisi vielä lisää tehdä.

Yritystoiminnan raskaudesta nuorilla oli eriävää mielipidettä. Osa oli sitä mieltä, että yrityksen ylläpitäminen oli raskasta, kun taas toiset eivät pitäneet itse sanasta raskas. Yhteinen mielipide oli, että yrittäminen vaatii kyllä ajattelua ja omaa työpanosta, mutta se, että onko se raskasta, oli hyvin subjektiivinen kokemus. Osa vastaajista oli kuitenkin sitä mieltä, että on työ mikä vain, niin vaatii se omaa panosta. Yrittämisessä raskaalle tuntui erityisesti oman ajan suunnittelu ja tasapainottaminen, mutta yksi nuorista mainitsi myös, että ihan konkreettisetkin asiat olivat joskus aika vaikeita. Näitä esimerkiksi olivat omien tuotteiden ja palveluiden hinnoittelu.

H1: Joo, kaikki työ. Viikonsuunnitelma ja työvuorojen ajattelu. Sekin oli vaikeeta miettiä, että miten paljon mun palvelut maksaa.

H2: No ei oikee mikään tai mä ainakin koin koulun raskaammaksi. Vaikeinta oli varmaa löytää aikaa yritykselle.

Nuorilla jakaantui mielipide myös vahvasti, että olisivatko he kaivanneet enemmän tukea yritystoiminnassaan vielä, kun yritys oli pystyssä. Yksi mainitsi, että yksin tekeminen oli tylsää, joten siinä mielessä olisi voinut kaivata vain jotain aikuista tai kaveria seuraan. Toinen nuori koki tarvinneensa jonkinlaista materiaalista tukea, kuten pöytää tai sellaista myyntituotteita varten ja kolmas nuori ei kokenut tarvinneensa enempää tukea. Samanlainen vastaus tyyli jatkui siinä kohtaan, kun nuorilta kysyttiin, kokivatko he Tampereen 4H:n vastaavan järjestönä yrittäjänuorten tarpeisiin.

4.2.3 Tulevaisuus 4H:n ja yrittämisen jälkeen

Haastattelun loppuosiossa nuorilta kysyttiin, millaisia tuntemuksia heillä oli yritystoiminnasta nykyään ja onko heillä mielenkiintoa jatkaa yritystoimintaa tulevaisuudessa. Osa nuorista vastasi, että on tavoitteena jatkaa vielä tulevaisuudessa yritystoimintaa, kun taas osa oli sitä mieltä, ettei yrittäminen ole oma juttu. Jälleen kerran yksinäisyys mainittiin yrittämisen kohdalla, ja se oli yksi painava syy nuorelle olla jatkamatta yritystoimintaa tulevaisuudessakaan. Siitäkin huolimatta yrittäminen kuitenkin koettiin suuresti hyödylliseksi ja hyväksi kokemukseksi tulevaisuuden työuraa ajatellen. Yksi nuorista kertoi olleensa erityisen mielissään saamastaan kokemuksesta, sillä nyt tietää ainakin jotain yrittämisestä ja oman yrityksen pystyttäminen tulevaisuudessa ei jännitä samalla tavalla.

H3: Kyllä, öö kokemus on antanut varmuutta yrittäjyydestä ylipäättään... Helpompi lähtee yrittää, kun tietää jotain etukäteen.

Tampereen 4H:n kehittämisen suhteen haastateltavilla nuorilla ei ollut paljoa lisättävää. Yksi nuorista mainitsi, että toivoisi enemmän henkilökohtaista tukea ja tapaamisia, jottei yritystoiminta olisi niin yksitoikkoista ja yksinäistä. Oman yritystoiminnan kehittämisen sijaan nuoret taas kommentoivat, että pitäisi pohdita enemmän hintojen määrittelyä ja, että pitäisi tehdä tuotteita myyntiin enemmän. Tuotteiden vähyys on varmasti verrattavissa nuorten käyttämään aikaan ja osa nuorista olikin sitä mieltä, että jos olisi ollut enemmän aikaa, niin yritykselle olisi riittänyt tuotteita ja sitä kautta se olisi ehkä pysynyt pidempää pysyissä.

Toimintaa nuoret olivat valmiita suosittelemaan muille nuorille, mutta sillä varoituksella, jos pää sen vain kestää. Osa nuorista oli myös mielissään siitä, että jos ei mitään muuta saanut kokemuksesta irti, niin ainakin tapasi uusia mielenkiintoisia ihmisiä. Yhteistyö Tampereen 4H:n kanssa tulevaisuudessakaan ei ollut nuorten mielestä huono idea ja jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että voisi ainakin joskus kokeilla jatkaa yritysohjaajana, jos aika siihen vain riittää.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

5.1 Tiivistelmä haastatteluista

Vastauksia tuli lopulta hyvin vähän, mutta ne antoivat silti pientä kuvaa siitä, mitkä voisivat olla syitä yrityksen päättämiseen. Aiheina nousi esiin esimerkiksi jaksaminen ja yksinäisyys. Yrittäminen on voitu kokea paljon yksinäisempänä työnä kuin olisi alun perin ajatellut, joka on voinut johtaa yrityksen päättämiseen. Riittämätön tuki on voinut olla myös taustalla tai oman ajanhallinnan haasteet.

Vertailtaessa vastauksia ohjaajien pohdintoihin, löytyi yhtenäisyyksiä sieltä täältä. Ohjaajat olivat kokeneet yhdeksi haasteeksi pitää yhteyttä, mikä näkyi myös osalla nuorista vastauksissa, mutta samalla toisaalta kävi ilmi, että ohjaajat laittoivat viestiä nuorille ajoittain. Oli vain harmillisen usein näin, ettei nuori lopulta vastannut tai saattoi vastata lyhyesti, ettei ollut mitään hätää. Jäi kuitenkin epäselväksi, että kokivatko nuoret 4H-ohjaajien tuen tarpeelliseksi vai olivatko haasteet omassa elämässä kenties niin ulkopuolisia, ettei niihin voinut oikein puuttua tai antaa tukea. Toki haastateltavista nuorista tuli ilmi, että aika vain jäi niin vähäiselle, jonka vuoksi yritykset lopulta kaatuivat.

Selkeästä sanomasta huolimatta olisi työ kaivannut lisää haastateltavia, jotta olisi saatu suurempi mielikuva ja kokonaisuus nuorista yrittäjistä. Selkeyttääkseni kuitenkin yleisiä ajatuksia tein vielä SWOT-analyysin, jossa voidaan tarkastella yleisemmin yhteneväisyyksiä vahvuuksia sekä haasteita, joita ohjaajat ja nuoret toivat ilmi haastattelussa. SWOT-analyysiin sisältyy vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet, sekä uhat. Tässä versiossa ei niinkään pohdita mitkä ovat sisäisiä asioita tai mitkä ulkoisia, sillä ne perustuisivat usein haastateltavan henkilökohtaisiin kokemuksiin.

<p>Vahvuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuorelle omaa kivaa puuhaa. - Nuori saa itse päättää omista työtunneista. - Nuori voi itse päättää millaisen yrityksen tekee. - Kasvattaa itsevarmuutta tulevaisuuden työelämään. 	<p>Heikkoudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Oma motivaatio ei välttämättä kannata yrityksen ylläpitämisessä. - Apua oikealla hetkellä ei osata pyytää. - Oma persoonallisuus.
--	--

<p>Mahdollisuudet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nuorille mahdollistetaan ensimmäinen työpaikka. - Lisää materiaalia CV:tä varten. - Omavaraisuus. 	<p>Uhat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Yksinäisyys yrittäjänä voi käydä ylitse pääsemättömäksi. - Toiminta koetaan noloksi ja yritys ei pääse kukoistamaan, kun sitä ei mainosteta.
--	--

Kuva 1. SWOT

Kuvasta 1 näkee, että haastateltavat olivat kaikki pääasiassa positiivisin mielin ja 4H-yrittäminen on koettu mukavaksi. Vahvuuksia selkeästi oli nuorille suunnattu mieleinen tekeminen ja se, että nuori itse saa päättää omasta ajankäytöstään. Ajankäyttö toisaalta myös koettiin heikkoutena, sillä se vaatisi motivaatiota suunnitella yrityksen toimintaa ja ajankäyttöä. Oma persoonallisuus koettiin myös tavallaan heikkoutena, vaikka se voi myös olla vahvuus. Oma persoonallisuus kuitenkin nousi enemmän heikkoutena siinä kohtaan, jos kyse oli motivaatiosta tai siitä, että pitäisi pyytää apua ulkopuoliselta tasolta. Ohjaajat mainitsivat, että persoonallisuushaaste voi olla esimerkiksi myös nuoren liian korkealentoiset ajatukset yrityksen suhteen ja kun odotukset eivät täyty, niin ei yrityskään kestä.

Haasteena koettiin myös toiminnan mainostaminen, sillä se saatettiin kokea noloksi, jos puolitutut saisivat tietää yritystoiminnasta, mikä on hieman nurinkurista, sillä yritys ei pääse silloin kasvamaan, jos sitä ei pystytä mainostamaan. Haaste oli kuitenkin noussut esiin erityisesti sellaisilla paikkakunnilla tai kaupunginosissa, joissa nuorilla on pienemmät yhteisöt.

Oletuksena on myös, että jokainen haastateltava vastasi haastattelussa todenmukaisesti, vaikka jonkinlaisia näkemyseroja haastateltavien välillä olikin. Ohjaajat saattoivat nähdä pintaa syvemmälle, ja olivat jo monia vuosia tehneet tätä työtä, mikä varmasti oli antanut etua siihen, millaisia merkkejä ilmassa oli, kun yritys on tulossa päätökseen. Toisaalta taas on nuorten vastaukset oletuksena vilpittömiä, vaikkakin lyhyesti ilmaistuja. Voisin silti väittää, että vaikka vastaukset olivat kohtuullisen yhteneväisiä haastateltavien välillä ja verrattavissa materiaalin, joka oli opinnäytetyön pohjalla, niin voisin sanoa työn olevan realistinen näkemys siitä miten nuoret tällä hetkellä kokevat yritystoiminnan. Yrityksen päättämisen syytkin olivat selkeitä ja loogisia, vaikka eivät suoraan

olleet verrattavissa esimerkiksi vuoden 2022 nuorisobarometriin, jossa nuoret kokivat ahdistusta tulevaisuuden koulu- ja työelämään (Kivijärvi 2022).

5.2 Seuraukset

Toistaiseksi tutkimuksellani ei ole vielä mitään seuraamuksia, mutta haastattelujen aikana pohdimme, miten nuoria voisi tukea jatkossa, vaikka yritys kaatuisikin, mutta yrittäjätoimintaa tekisi vielä mieli tehdä. Moni yrittäjä nuori on kuitenkin koulutettu ja tietoinen yrittämisen hyvistä ja huonoista puolista, mikä on varmasti nuorelle jatkossakin iso oppi. Ehdotin sellaistakin vaihtoehtoa, että osa nuorista, kun ei kokenut saavansa tarpeeksi apua yritysohjaajiltaan kotoon, niin mitä jos yritysohjaajana toimisikin entinen nuori yrittäjä. Heillä olisi kokemusta yrittämisestä ja viimeisin tieto siitä, mikä toimii ja mikä ei toimi. Tämä ohjaaja olisi myös nuorten toivoma perheen ulkopuolinen taho.

Tämä voisi tukea ohjaajia heidän ajankäyttönsä kanssa myös, kun olisi selvää, että nuorille on tarjolla ohjaaja, joka tietää jo mitä tulee tehdä. Toki vanhoille yrittäjille pitäisi olla myös pieni koulutus siitä, mitä on toimia ohjaajana ja tukijana. Tarkoitus ei ole kuitenkaan tehdä kaikkea yrittäjän puolesta, vaan olla tukena niinä hetkinä, kun tuntuu vaikealle tai epävarmalle.

Nuoret eivät suoraan sitä maininneet haastatteluissa, että tulevaisuus hermostuttaisi heitä erityisesti, mutta keskustelut siitä, että koulussa väsyttää ja yrittäminen ei vuoksi kiinnostusta kertovat itsessään asiasta. Haastateltavat nuoret eivät suoraan olleet sitä mieltä, että väsymys koulusta jatkuisi vielä työelämään, vaikka toisaalta ajatus kyllä mietitytti. Haastateltavien kohdalla asia oli kuitenkin toiveikkaampi ja koettiin, että kyllä koulun jälkeen ehtii sen verran levätä, ettei uupumus tulisi työelämässä perässä. Yksi nuorista olikin sitä mieltä, ettei se työ varsinaisesti häntä rasittanut, vaan koulu itsessään ja se kun ei ollut aikaa hoitaa kumpaakaan hyvin, vaan piti jatkuvasti pallotella ajan kanssa. Seurauksena tästä voisi sanoa, että nuoret ovat varsin myönteisiä tulevaisuutta kohtaan ja tuleva työelämä ei ainakaan tässä hetkessä stressaa. Yrityksen päättymisen syynä ajanpuutetta kuitenkin pidettiin suurena osana, mutta sitä ei samalla nähdä niin isona haasteena, etteikö yritystoimintaa voisi jatkossa harjoittaa jossakin toisessa muodossa.

5.3 Jatkoksi lisää itsevarmuutta

Ilmiötä olisi varmasti suotavaa tutkia lisääkin. Lopulta kolmen nuoren vastaus ei ole suuri otanta, vaikka itsessään kyseinen ryhmäkään ei ole suuri tai kovin aktiivinen. Kuitenkin tulevaisuuden kannalta koen, että nuorten yritystoimintaa olisi syytä tukea ja kannustaa, jotta monipuoliset työmahdollisuudet pysyisivät meillä jatkossakin. Oli selvää, että nuoren oma persoonallisuus vaikutti jonkin verran siihen, millainen yritys lopulta oli ja mitkä asiat johtivat sen päätökseen, vaikka ulkopuolisiakin syitä olisi ollut. Näiden ulkopuolisten syiden vähentäminen olisi varmasti yksi teema, johon tulisi tarttua. Näkisin, että Tampereen 4H:lla voitaisiin ainakin kokeilla erilaisia lähestymistapoja nuorten yrittäjien haasteiden tukemiseksi, mutta se vaatisi yhteistyötä myös yrittäjiltä itseltään. Oli selvää, että ohjaajat harmittelivat sitä, miten nuoret eivät välttämättä heille vastaile viesteihin, mutta samalla osa nuorista oli sitä mieltä, ettei tukea ole niin paljon saatavilla mitä olisi toivottu.

Tässä varmasti olisi hyvä pohtimisen paikka sen suhteen, mitä nuoret oikeastaan tarkoittavat sillä, että tukea ei ole saatavilla. Onko kyse siitä, ettei annettu tuki ole sellaista mitä toivoisia vai kokevatko nuoret, ettei apua ole silloin saatavilla kuin sitä eniten tarvitsee? Mahdollisuus toki on siihenkin, että ei koeta, että ohjaajilta olisi saatu tukea, mutta sitä ei myöskään haettu sillä haasteet olivat niin ulkopuolisia, etteivät ne liittyneet yritystoimintaan. Voi olla, että tähän olisi tullut selkeämpi vastaus, mikäli vastaajia olisi ollut enemmän tai työtä olisi tehty pidemmällä aika välillä. Lähdetty katselemaan jo yrityksen aloituksessa olevia merkkejä, jotka voisivat myöhemmin vaikuttaa siihen, ettei yritys lopulta kantanutkaan.

Näkisin kuitenkin mahdollisuutena ryhmäytymisen elementit ja sen, että nuoret voisivat hakea toisistaan myös tukea sinä hetkenä, kun yritystä koettelee jokin haaste. Jokaisessa koulutussatsissa on kuitenkin aina sen verran nuoria, joista voisi luoda ryhmän tai heitä voitaisiin tukea siihen ajatukseen, että saman henkisiltä nuorilta voisi saada tukea yritystoiminnan kanssa. Tämä voisi ratkaista ainakin osaa niistä haasteista, joissa nuoret kokevat yritystoiminnan yksinäiseksi tai ohjaajilta avunpyytämisen nolona. Yrittäjät voisivat myös luoda ryhmiä itsekseen ja yhdessä harjoitella mainostamista tai jakaa hyväksi koet-

tuja kikkoja. Tämä voisi nousta silloinkin isoon asemaan, kun nuoret ovat yrityksensä kanssa siinä kohtaa, että he lähtevät tarjoamaan tuotteitaan tai palveluitaan tapahtumiin, jolloin lisäapu kaverilta olisi varmasti tervetullutta. Opin näytetyössä tapahtumat eivät nousseet ilmi, mutta niitä pääsi käytännössä seuraamaan vielä silloin kun olin töissä Tampereen 4H:lla. Isommissa tapahtumissa nuoret herkästi ottivat kaverikseen viereisen pöydän yrittäjän, jotta tapahtumissa pääsi edes hetkeksi pitämään pientä taukoa. Tällöiset pienet eleet varmasti auttaisivat nuoria tulevaisuudessakin työelämässä.

LÄHTEET

4H-akatemia. 2023. 4H-harrastus on oppimista! – Kaikenlaisia työelämätaitoja. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h-akatemia.fi> [viitattu 30.10.2023].

4H-liitto. 2022. Historia. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://4h.fi/4h-jarjesto/organisaatio/historia/> [viitattu 14.11.2023].

AEL-säätiö. 2023. Kilpailukykyä osaamisella. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ael-saatio.fi> [viitattu 30.10.2023].

AEL 2022. Kilpailukykyä osaamisella. Hanke-esittelyseminaari Helsingissä 25.5.2022.

Anderson, E., Edward N. Nodelman, Z. & Nodelman, U. (eds.) 2005. Dewey's Moral Philosophy (päivitetty 2023) <https://plato.stanford.edu/entries/dewey-moral/> [viitattu 14.11.2023].

Haikkola, L. & Myllyniemi, S. 2019. Hyvää työtä! Nuorisobarometri 2019. PDF-tiedosto. Saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2020/12/nuorisobarometri2019-netti.pdf> [viitattu 12.11.2023].

Hietanen, J. 2023. Tutkimus: Nuoret kokevat enemmän työssä tylsistymistä ja ahdistusoireilua verrattuna vanhempiin – työpaikoilla huomio työn merkityksellisyyteen. Työterveyslaitos. WWW-dokumentti saatavissa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/69962400/tutkimus-nuoret-kokevat-enemman-tyossa-tylsistymista-ja-ahdistusoireilua-verrattuna-vanhempiin-tyopaikoilla-huomio-tyon-merkityksellisyyteen?publisherId=69819005> [viitattu 14.11.2023].

Hintikka, J. 2022. Yhä useampi nuori on tulevaisuudessa yrittäjä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www oulu.fi/fi/blogit/kerttu-saalasti-instituutin-blogi/yha-useampi-nuori-tulevaisuudessa-yrittaja> [viitattu 27.10.2023].

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Kivijärvi, A. 2022. Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022. WWW-dokumentti saatavissa: <https://tietoanuorista.fi/nuorisobarometri/nuorisobarometri-2022/> [viitattu 19.11.2023].

Korkeamäki, J., Parkkila, M. & Puotinen, E. 2023. Toisen ja korkea-asteen opiskelijoiden mielenterveysongelmien yhteys koettuun opintosuoriutumiseen, sosiaaliseen hyvinvointiin sekä tuen hakemiseen ja saamiseen. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tietotarjotin.fi/julkaisu/574979/toisen-ja-korkea-asteen-opiskelijoiden-mielenterveysongelmien-yhteys-koettuun-opintosuoriutumiseen-sosiaaliseen-hyvinvointiin-seka-tuen-hakemiseen-ja-saamiseen> [viitattu 14.11.2023].

Kuula, A. 2011. Tutkimusestetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino

Leskinen, T. 2022. Suomessa yrittäminen yleisempää kuin muissa Pohjois-maissa, osa-aikatyötä tehdään selvästi vähemmän. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2022/suomessa-yrittamisen-yleisempaa-kuin-muissa-pohjoismaissa-osa-aikatyota-tehdaan-selvasti-vahemman/> [viitattu 20.10.2023].

Li, J., Kaltiainen, J. & Hakanen, J. 2023. Nuorten aikuisten työhyvinvoinnin ja mielenterveyden kehitys 2021–2022. WWW-dokumentti saatavissa: <https://www.ttl.fi/tutkimus/hankkeet/tyosta-mielta-ja-mielenterveytta-eri-sukupolvet-tyoelaman-aalokoissa> [viitattu 14.11.2023].

Mielenterveystalo. 2022. Nuorten koulunkäynnin ja opiskelun haasteet. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/uupumus/nuorten-koulunkaynnin-ja-opiskelun-haasteet> [viitattu 14.11.2023].

Perkiö, N. 2022a. Tampereen 4H. Työelämäkoulutus. Koulutusmateriaali.

Perkiö, N. 2022b. 3-osainen 4H-yritysvalmennus. pdf-dokumentti. [viitattu 29.10.2023].

Perkiö, N. 2023. Yrityskoordinaattori. Haastattelu 17.8.2023. Tampereen 4H.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Saarimäki, T. 2021. 4H-yrittäjyys urapolkuna. pdf-dokumentti. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/509900/Saarimaki_Tuija.pdf?sequence=2 [viitattu 25.10.2023].

Salmela-Aro, K. 2023. Koulu-uupumus. Nuortenlinkki. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/koulutus-tyo-ja-raha/koulu-uupumus/> [viitattu 18.10.2023].

Tampereen 4H. 2022. 4H-Yritys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tampere.4h.fi/4h-yritys/> [viitattu 14.11.2023].

Tukiainen, H. 2023. Toiminnanjohtaja. Haastattelu 17.8.2023. Tampereen 4H.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. E-kirja. Helsinki: Tammi. Saatavissa: <https://ekirjasto.kirjastot.fi> [viitattu 19.11.2023].

Yle Triplet 2023. Nuorten yrittäjien määrä on kasvussa – Anniina Saksanen päätti perustaa yrityksen 22-vuotiaana. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://yle.triplet.io/uutiset/nuorten-yrittajien-maara-on-kasvussa-anniina-saksanen-paatti-perustaa-yrityksen-22-vuotiaana> [viitattu 30.10.2023].

Yrittäjät. 2020. Yrittäjyys Suomessa. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa/> [viitattu 30.10.2023].

Yrittäjät. 2021. Yrittäjätesti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/yrittajatesti/> [viitattu 19.11.2023].

LIITTEET**TEEMAHAASTETTELURUNKO****Ohjaajien kysymykset****Taustatekijät:**

- Kerro lyhyesti oma näkemys 4H- yritystoiminnasta
 - o Mitä tavoitteita toiminnalla on?
 - o Miten ne saavutetaan?
 - o Paljonko nuoria toiminnassa on?
 - o Millaisia yrityksiä nuoret pääasiassa järjestävät
 - o Kuinka pitkää keskiverto yritys pysyy pystyssä
 - o Vaihtuuko yritystoiminta samalla nuorella usein?
- Mitä etua nuorelle on yritystoiminnasta?
- Nähdäänkö mielestäsi yritystoiminta samanarvoisena työkokeuksena kuin esim. kesätyö jossain perinteisemmässä työpaikassa? (esim. myyntityö)
- Millaista hyötyä näet yritystoiminnasta nuorille?
 - o Tällä hetkellä
 - o Tulevaisuudessa

Nuoren yrittäjän tukeminen:

- Miten nuoria tuetaan yritystoiminnan järjestämisessä ja jatkamisessa
 - o Nuorella oma ohjaaja?
 - o Lisäkoulutuksen mahdollisuus?
- Mitä haasteita yritystoiminnassa voi tulla vastaan nuorelle?
- Mitä sitten jos/kun nuori päättää yritystoiminnan?
- Mitkä ovat syitä yritystoiminnan päätökseen?
 - o Vaikuttaako taustalla nuoren ikä?
 - o Muut vastuualueet mitä nuoren elämässä voi olla (esim. koulu, harrastukset, yms.)
 - o Jokin muu?
 - o Mikä on yleisin syy yritystoiminnan päättämiseen?
- Millaisia mahdollisuuksia tai haasteita kela ja te-palvelut aiheuttaa nuorille?

Yrityksen päättäminen:

- Milloin nuoren olisi viisasta päättää yritys?
- Miten usein yrityksen päättänyt nuori jää muuhun 4H:n toimintaan?
- Miten nuorta tuetaan siinä kohtaa, kun hän on pohtinut yritystoiminnan päättämistä?
 - o Mitä työkaluja nuorelle on tarjottavana jaksamisen suhteen?
- Miten voitaisiin välttää yrityksen päätyminen?
- Millaisia kysymyksiä haluaisit esittää nuorille yritystoiminnasta tai jaksamisesta?

Taustatekijät:

- Miksi lähdit mukaan yritystoimintaan?
- Saitko työkokemusta yritystoiminnan aikana? Millaista?
- Miten pitkään toimit yrittäjänä?
- Tekikö yrityksesi voittoa?
- Opiskeletko? Jos opiskelet niin mitä? (Toinen aste, peruskoulu tai yms.?)
- Miksi päätit yritystoiminnan?

Tampereen 4H:n tarjoama tuki

- Koitko saavasi tarpeeksi tukea yritysohjaajaltasi? Millaisissa asioissa yritysohjaaja antoi tukeaan?
- Olisitko kaivannut 4H:n yritysohjaajilta tai muilta työntekijöiltä enemmän tukea? Millaista?
- Opinnäytetyössä tarkastellaan nuorten jaksamista. Koitko yritystoiminnan raskaaksi? Jos koit, niin mitkä asiat erityisesti tuntuivat raskaalle?
- Millaista tukea olisit kaivannut vielä silloin kun olit yrittäjä?
- Koetko Tampereen 4H:n järjestönä vastaavan nuorten yrittäjän tarpeisiin? Millaisissa asioissa?
- Miten Tampereen 4H olisi voinut tukea sinua yritystoiminnassa tai jaksamisessa?
- Mitä erityistä hyvää sinulla jäi mieleen järjestöstä tai sen yritystoiminnasta?
- Mitä erityistä opit yrityskoulutuksesta (Jäitkö kaipaamaan jotain? Mitä?)

Tulevaisuus 4H:n ja yrittämisen jälkeen:

- Aiotko tulevaisuudessa jatkaa yritystoimintaa? Jos aiot, niin millaista?
- Näetkö saamastasi kokemuksesta hyötyä tulevaisuuden työurallasi? Millaista?
- Miten kehittäisit Tampereen 4H:n yritystoimintaa?
- Miten kehittäisit omaa yritystoimintaasi?
- Suositteletko toimintaa muille nuorille?
- Haluaisitko jatkaa yritysohjaajana muille nuorille?